

Hvad er det største og
mest betydningsfulde arbejde som
er utført av nordmænd i Amerika i de hundrede
aar som er hængaat siden immigrationens begyndelse ?

Det er det kirkelige arbejde der er det største og mest
betydningsfulde arbejde som er utført av nordmænd i Amerika i de
hundrede aar som er hængaat siden immigrationens begyndelse.

Man sier, at norskerne kom til Amerika med to tomme hænder,
og det kan paa en maate være sandt nok, skjönt hvermand hadde med
sig ikke saa litet av penger og andet gods, saa at den sam-
lede sum antas at være mange millioner daler. Skiffsbe
anslaar at for 10-aaret 1901-1911 blir utførslen av kontante
penger og baggage omkring 61,943,270 kroner. Hertil kommer
saa den verdi som emigrantene selv representerer, samt de talrike
arbebelöp som tid efter anden utbetales. Kiser har anslaatverdien
av en voksen emigrant til omtrent \$4,500.00., og hvis man multi-
plicerer dette tal med antallet av de voksne emigranter, vil man
komme til meget høie summer.

Norskerne hadde med sig noget andet og mer verdifuld en penger,
en "arv som er større end mange vil tru". Hvad er saa denne arven,
som fædrene gav os "til at gjöyma"? Den bedste del av arven er
Guds ord, hvorom vi synger: "Guds ord der er vorf arvegods, det
skal vor avkoms være; Gud giv os i vor grav den ros, vi holdt det
høit i ære". Dernæst indebefatter arven alt det gode som det norske
folk gjennem aartusener har samlet til sig, saasom, sprog, liter-
atur, historie, sagn, institutioner, folkeskikke, karaktertræk,
kultur, musik og sang, kunst og videnskap, helteskikkelser,
idealier, osv. Man lever ikke av bröd alene. Man kan ikke holde ut,
man kan slet ikke gjøre sit bedste, uten man har idealier baade
fra "fortid" og fra fremtid.

Det er kirken som har gjort mest for arven, som har strævet
ivrigst med at faa folk til at "gjöyma" paa arven sin og at bruke
den dagstött. Det er kirken alene som har kunnet samle det norske
folk som et hele, som har

arbeidet mest ihærdig og trofast for det norske folks sande vel baade i tid og i evighet. Kirken har samlet ~~den norske menigheten~~ ~~fullet~~ folket først og fremst omkring Guds ord og sakramenter. Den har samlet dem i menigheter, tusener av menigheter, hvorsehelst de har sat sig ned for at bo. I 1890 fandtes der norske nykommere i 830 av de 1046 countier i 12 av Nordvestens stater. Nu er de meget mer adspredte, og ofte som faar uten hyrde. "Menighetskalenderen" vet at fortælle at fra 1825 til 1916 blev der oprettet 6754 norsk lutherske menigheter her i landet, hvorav omtrent halvparten endnu bestaar og er i fuld virksomhet. Hvor mange millioner av prakener har varet holdt i de tusener av norske menigheter og kirker, hvor mange undervisningstimer og hyggelige sammenkomster har ikke vort folk hat her i utlandigheten. Hvor hyggeligt det var i de fattige tervskur der tjente som kirke i nybygger tiden, og hvor saligt det er at samles nu i de vakre kirker, hvorav mange av dem er store templer der har kostet op til \$200,000.00.

Foruten det mangeartede menighetsarbeide har kirken utført et kolosalt arbeide gjennom sine samfundsaaarsmøter og andre møter og de forskjellige slags samfundsarbeide og samfundsinstitutioner, saasom, skoler, barmhjertighetsanstalter, forlagshuse, missioner, foreninger, embedsmænd og funktionærer. Saaledes har den bygget omkring 75 høiere skoler der har i en længere eller kortere tid tjent baade kirke og stat med hæder og troskap. Til eksempel, Luther Seminar og Augsburg Seminar, Luther College, St. Olaf College, Concordia College og Augustana College, Red Wing Seminar, Pleasant View College, og mange andre. Disse skoler har utdannet omkring 2500 prester for de norsk lutherske menigheter og tusener av lærere og andre kirkens tjenere. Skole^{ne} har tilsammen hat 3600 lærere som har tilsammen staat i tjenesten 21,000 aar, eller 5,84 aar for hver enkelt. De har git undervisning til 2400 ved presteskolerne, 6600 ved collegene, 61,000 ved akademierne, og 2400 ved diakonisse- og bibelskole^{ne}. Den gjennemsnitlige undervisningsperiode har varet tre aar. I disse tre aar, under kyndige kirkens mænd som lærere, har denne store ungdomsskare kunnet erhverve sig meget av den norske arv og den kristelige tro. Vi kan ikke godt over-

vurdere den tjeneste som skolerne har utført. Men det er kirken som har grundlagt og vedligeholdt skolerne. Og det er kirken som har bygget og opholdt de mange barnehjem, alderdomshjem, hospitaler, diakonissehjem, redniggshjem, fattighusser, pensionsfond, bymissioner, og andre barmhjertighetsanstalter. Med hensyn til utgivelsen av kristelige böker og blade og anden sund literatur, er det kirken som har gaat i spidsen. Augsburg Publishing House, til eksempel, trykker fra 50,000 op til 100,000 pund læsestof hver uke, og dette læses i de tusen hjem. En av kirkens viktigste opgaver er at dra omsorg for Guds ords utbredelse ogsaa blandt jøder og hedninger. De norsk lutherske samfund i denne henseende har gaat foran alle de andre lutherske samfund i Amerika. De har med stor iver drevet mission blandt jøder i Amerika og i Rusland og blandt hedninger paa Madagaskar, i Kina, Santal, Syrien, Persien, Zulu, Natal og Sudan. De mange foreninger indenom kirken--kvindeforeninger, mandeforeninger, ungdomsforeninger, forlagsforeninger, skoleforeninger, missionsforeninger, barmhjertighetsforeninger, presteforeninger, osv.-- hver for sig, indenom kirken og for kirken, utretter store ting for vort folk og land.

Der finns ikke nogen institution som har gjort saa meget ^{for} at opholde det norske sprog som kirken. De norske blade har gjort meget, uhyre meget i denne retning. Men de søker sin støtte helst hos kirkefolket, fordi det er som regel de som har den største kjendskap og kjærlighet til det norske sprog. Ifra 1847 til 1918 hadde ~~me~~ 458 norske blade søgt at vinde en læsekreds iblandt utflytterfolket. 80 procent av disse blade ~~døde~~ ^{døde} förend de opnaadde fem-aars alderen. Bare 36 blade ~~var~~ ^{orket} ~~gaa~~ ^{til} at holde ut i 25 aar eller mere. Saken er den, at overgangen til engelsk er meget hurtig, især blandt de yngre slegtled. Hitindtil har det været kirken, og endnu er det kirken, som søker at holde det

norske sprog i live. Det kan derfor med tryghet paastaas at kirken har været til støtte for de norske aviser, likesom det paa den anden side med taknemmelighet maa indrømmes at disse blade har trofast og forstaaelsesfuldt støttet kirken. Og med hensyn til den norske fanse, saa har kirken hjulpet ham dag ut og dag ind, ved at holde frem for ham norskdommens og kristendommens store sandheter, og ~~harmen~~ fra sin side været kirkens bedste støtte. Og hvad nordmænd i andre livskald angaar, saa har kirken søgt at naa dem allesammen med Guds ord og faa dem allesammen til at bli gudfrygtige og lovlydige, at arbejde med troskap enhver i sit kald, at kjæmpe ærligt og tappert for ret og retfærdighet. Kirken leve. Maatte :

"Kirkespire end veies i Vesterled mod sky

Og kirkevegge sprede over gravhøie ly,

Til Drotten skjenker kjæmpeakaren kronen".